RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak 84/85 *

I — Het toepasselijke recht en de feiten

1. *Het toepasselijke recht*

Artikel 123 EEG-Verdrag voorziet in de oprichting van een Europees Sociaal Fonds (hierna: ESF), „dat tot taak heeft binnen de Gemeenschap de tewerkstelling te vergemakkelijken en de geografische en beroepsmobiliteit van de werknemers te bevorderen". Ingevolge artikel 124 EEG-Verdrag berust het beheer van het ESF bij de Commissie, bijgestaan door een raadgevend comité. Krachtens artikel 126 kan de Raad onder bepaalde voorwaarden bepalen, „dat de bij artikel 125 bedoelde bijdragen geheel of gedeeltelijk niet meer zullen worden verleend" en „de nieuwe taken vaststellen die aan het Fonds kunnen worden toevertrouwd in het kader van zijn opdracht zoals omschreven in artikel 123". Op grond van artikel 127 dient de Raad „de voorschriften vast [te stellen] welke noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de artikelen 124 tot en met 126", daaronder begrepen de wijze van toepassing met betrekking tot de voorwaarden waaronder de bijdragen uit het ESF worden verleend overeenkomstig artikel 125.

Daartoe heeft de Raad besluit 83/516 van 17 oktober 1983 betreffende de taken van het Europees Sociaal Fonds (PB 1983, L 289, blz. 38) vastgesteld, bepalende dat het ESF de tenuitvoerlegging stimuleert van het beleid, dat er enerzijds op gericht is, aan arbeidskrachten de beroepsbekwaamheden te verlenen die noodzakelijk zijn om een vaste arbeidsplaats te verwerven, en anderzijds, mogelijkheden van werkgelegenheid tot ontwikkeling te brengen (artikel 1, lid 1). Artikel 3, lid 1, luidt als volgt:

„De bijstand van het Fonds kan worden verleend ten behoeve van acties in het kader van het arbeidsmarktbeleid van de Lid-Staten. Hieronder worden in het bijzonder acties verstaan ter verbetering van de werkgelegenheid voor jongeren, met name door beroepsopleidingsmaatregelen nadat zij aan hun voltijdse leerplicht hebben voldaan."

Luidens artikel 4, lid 1, kan de bijstand van het ESF in de eerste plaats worden verleend ter bevordering van de werkgelegenheid van jongeren onder de 25 jaar. De bijstand van het Fonds wordt in de regel verleend voor 50% van de voor bijstand in aanmerking komende uitgaven (artikel 5, lid 1) en in de vorm van forfaitaire bedragen (artikel 5, lid 4). Volgens artikel 6, lid 1, stelt de Commissie jaarlijks vóór 1 mei voor de volgende drie begrotingsjaren

„richtsnoeren voor het beheer van het Fonds vast, waarvan het doel is te bepalen welke acties stroken met de door de Raad vastgestelde communautaire prioriteiten en met name met de actieprogramma's op het gebied van werkgelegenheid en beroepsopleiding".

Ter uitvoering van besluit 83/516 heeft de Raad verordening nr. 2950/83 van 17 oktober 1983 (PB 1983, L 289, blz. 1) vastgesteld. Artikel 1 van die verordening bepaalt, dat bijstand van het ESF onder meer kan worden verleend voor werkzoekende jongeren onder de 25 jaar en langdurig werklozen. Hierbij gaat het om steun voor het in dienst nemen in extra arbeidsplaatsen

* Procestaal: Engels.

die beantwoorden aan collectieve behoeften. Deze steun wordt voor een periode van ten hoogste twaalf maanden per persoon toegekend.

Artikel 2 van verordening nr. 2950/83 bepaalt, dat voor dergelijke uitgaven de bijstand van het ESF wordt toegekend ten belope van 15% van het gemiddelde brutosalaris van de industriearbeiders van de betrokken Lid-Staat. Artikel 2, lid 2, luidt als volgt:

„Voor 1 augustus van ieder jaar stelt de Commissie de bijstandbedragen vast die gedurende het volgende jaar per persoon en per tijdseenheid voor elke Lid-Staat zullen worden uitgekeerd; deze bedragen worden in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen bekendgemaakt."

Op basis van vorenbedoelde maatregelen van de Raad heeft de Commissie bij beschikking 83/621 van 30 november 1983 (PB 1983, L 350, blz. 25) voor elke Lid-Staat de steunbedragen per persoon en per week vastgesteld voor de uitgaven voor bijstand bij indienstneming en tewerkstelling voor het begrotingsjaar 1984. Voor het Verenigd Koninkrijk bedroeg die steun 19,50 UKL.

Overeenkomstig artikel 6, lid 1, van voormeld besluit 83/516 van de Raad maakte de Commissie op 10 januari 1984 haar richtsnoeren voor de jaren 1984 tot 1986 bekend (PB 1984, C 5, blz. 2).

2. *De feiten*

Overeenkomstig de artikelen 4, lid 1, en 10, lid 4, van verordening nr. 2950/83 diende het Verenigd Koninkrijk op 13 maart 1984 zijn aanvragen voor het jaar 1984 in. Het belangrijkste werkgelegenheidsproject dat voor steun van het ESF in aanmerking kwam, was het „Community Programme", beheerd door de „Manpower Services Commission" (hierna: MSC). Met dit programma werd het scheppen van bijkomende, tijdelijke voltijdse en deeltijdse banen beoogd opdat langdurig werklozen en jonge werklozen onder de 25 jaar in dienst van de lokale gemeenschap zouden kunnen werken. De aanvragen van het Verenigd Koninkrijk hadden voorts betrekking op gelijkaardige projecten van plaatselijke overheden. Nadat het raadgevend comité deze aanvragen alsook die van de overige Lid-Staten voor het jaar 1984 in juni 1984 had onderzocht, beschikte de Commissie op 23 juli 1984 op de meeste aanvragen. Deze beschikking, C(84) 1076, werd niet bekendgemaakt, maar in augustus 1984 aan de Lid-Staten meegedeeld. Zij bevatte slechts één artikel, gevolgd door zeer lange individuele regelingen. Aan die beschikkingen was de volgende nota toegevoegd:

In zoverre een aantal van die bedragen indienstnemings- en tewerkstellingsacties betreffen in de zin van beschikking 83/621/EEG van de Commissie van 30 november 1983 en het aantal daadwerkelijk per week gepresteerde uren nog niet is vastgesteld, worden zij geacht op basis van voltijdbanen te zijn berekend. Voor deeltijdbanen worden zij verlaagd naar verhouding van het aantal werkelijk gepresteerde uren op het ogenblik van de betaling.

Toen het Britse Ministerie van Arbeid deze beschikking ontving, beklaagde het er zich bij de Commissie over, dat enkele aanvragen van het Verenigd Koninkrijk, met name die betreffende de steun aan het MSC Community Programme voor jongeren onder de 25 jaar, niet in aanmerking waren genomen. Ook op het punt van de deeltijdbanen

betwistte het de beschikking. Daarop volgde een briefwisseling tussen het ministerie en de Commissie en werden ook de aanvragen voor 1985 ingediend, hetgeen vóór 21 oktober 1984 diende te gebeuren.

Op 19 december 1984 gaf de Commissie een nieuwe beschikking, C(84) 1941, ter vervanging van de beschikking van 23 juli 1984, waarin de volgende overweging was opgenomen:

„Overwegende dat het noodzakelijk is de hulp bij aanwerving en tewerkstelling enerzijds, voor acties met halve werktijd en anderzijds voor acties ten behoeve van onafhankelijken opnieuw te berekenen en dat deze berekening heeft geleid tot het opnieuw beschikbaar komen van middelen."

In deze beschikking was ook voorzien in steun voor het MSC Security Programme voor jongeren onder de 25 jaar (hetgeen niet het geval was in beschikking C(84) 1076 van 23 juli 1984), en voor gelijkaardige, door plaatselijke overheden beheerde projecten voor jongeren, doch bepaalde gedeelten van die programma's — voor een totaal van 13 083 004 UKL — kwamen niet voor vergoeding in aanmerking.

Beschikking C(84) 1941 van 19 december 1984 bevatte voorts een nieuwe versie van de bepaling betreffende de verminderingen voor deeltijdbanen:

„Naar gelang deze bedragen acties betreffen voor hulp bij aanwerving en tewerkstelling in het kader van beschikking 83/621/EEG van 30 november 1983, heeft het forfaitaire bedrag betrekking op een volledige werktijd.

Ingeval van halve werktijd wordt het forfaitaire bedrag gehalveerd."

Nadien zond de Commissie de Lid-Staten een overzicht van de door die beschikking gedekte bedragen, met als titel „Bijlage II bij beschikking C(84) 1941 van de Commissie van 19 december 1984".

Op de titelpagina kwam de volgende vermelding voor:

„NB: Deze beschikking vernietigt en vervangt *alle* voorgaande beschikkingen betreffende het begrotingsjaar 1984".

Voorts zond de Commissie op respectievelijk 19 en 21 december 1984 nota's aan het raadgevend comité en de Britse regering, waarin zij onder meer de berekeningswijze van het steunbedrag voor deeltijdbanen uiteenzette. Een zelfde nota werd aan de Ierse regering toegestuurd. De nota's aan deze beide regeringen werden niet bekendgemaakt.

Voor het begrotingsjaar 1985 stelde de Commissie bij beschikking 84/429 van 27 juli 1984, bekendgemaakt op 11 september 1984 (PB 1984, L 241, blz. 23), de steunbedragen voor elke Lid-Staat vast; voor het Verenigd Koninkrijk bedroeg de steun 20,75 UKL. Artikel 2 van die beschikking bevat een bepaling die niet voorkwam in beschikking 83/621 en die luidt als volgt:

„De in artikel 1 genoemde bedragen gelden voor acties bij indienstneming en tewerkstelling op basis van voltijdse arbeid. In geval van deeltijdse arbeid worden de bedragen van de gewerkte uren pro rata op basis van veertig uren per week berekend".

II — Schriftelijke procedure en conclusies van partijen

Bij verzoekschrift neergelegd ter griffie van het Hof op 2 april 1985, heeft het Verenigd Koninkrijk het onderhavige beroep ingesteld.

De schriftelijke procedure heeft een normaal verloop gehad. Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal gehoord, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

Het *Verenigd Koninkrijk* concludeert dat het den Hove behage:

— beschikking C(84) 1941 van de Commissie van 19 december 1984 nietig te verklaren voor zover daarbij de bijstand van het Europees Sociaal Fonds aan het Verenigd Koninkrijk voor maatregelen ten behoeve van jongeren onder de 25 jaar met 13 083 004 UKL wordt gekort;

— de Commissie in de kosten van het geding te verwijzen.

De *Commissie* concludeert dat het den Hove behage:

— het beroep ongegrond te verklaren;

— het Verenigd Koninkrijk in de kosten te verwijzen.

III — Middelen en argumenten van partijen

Tot staving van zijn conclusies voert het *Verenigd Koninkrijk* zeven middelen aan:

— de beschikking wijzigt met terugwerkende kracht de criteria voor de steun van het ESF en tast derhalve de rechten en het gewettigd vertrouwen van het Verenigd Koninkrijk aan;

— met haar beschikking schendt de Commissie het beginsel van de rechtszekerheid;

— de door de Commissie vastgestelde regeling voor de berekening van de betrokken steun en de wijze waarop zij tot stand is gekomen en toegepast, zijn in strijd met het beginsel van bescherming van het gewettigd vertrouwen;

— de Commissie heeft nagelaten, het bij artikel 124 EEG-Verdrag ingestelde raadgevend comité te raadplegen;

— de beschikkingen van de Commissie voldoen geen van alle aan de vormvereisten en geen ervan kan rechtsgevolgen hebben;

— de verminderingen waarin beschikking C(84) 1941 van 19 december 1984 voorziet, zijn niet in overeenstemming met het bepaalde in de bijlage bij die beschikking betreffende deeltijdbanen;

— de beschikkingen van de Commissie betreffende deeltijdbanen zijn niet althans onvoldoende met redenen omkleed, hetgeen in strijd is met artikel 190 EEG-Verdrag.

De *Commissie* betwist de vorderingen en argumenten van het Verenigd Koninkrijk op alle punten.

Het Verenigd Koninkrijk en de Commissie voeren de volgende argumenten aan.

1. *Toepassing van een nieuw beheerscriterium met terugwerkende kracht*

De *regering van het Verenigd Koninkrijk* betoogt, dat in de bestreden beschikking aan het woord „week" een uitlegging wordt gegeven die, gelet op de voor acties van het ESF geldende regeling, rechtens onjuist is. Toen zij bij beschikking 83/621 van 30 november 1983 de steunbedragen van het ESF per persoon en per tijdseenheid voor het begrotingsjaar 1984 vaststelde, kon de Commissie met het woord „week" onmogelijk een volledige werkweek bedoelen. In die context moet onder dat woord enkel worden verstaan een tijdseenheid, los van het aantal gewerkte uren. Bijgevolg hadden geen verminderingen mogen worden toege-

past op het steunbedrag voor deeltijdbanen. Deze uitlegging vindt bevestiging in het feit dat eerst voor het begrotingsjaar 1985, bij beschikking 84/429 van 27 juli 1984, het woord „week" als „veertig-uren-werkweek" is gedefinieerd, en dat in die beschikking uitdrukkelijk in evenredige verminderingen voor deeltijdbanen is voorzien.

Voordat de Commissie bovenbedoelde nota aan de bestreden beschikking toevoegde, kon het Verenigd Koninkrijk noch op grond van de geldende bepalingen noch van de administratieve praktijk van het ESF de door de Commissie gegeven uitlegging voorzien. Maar ook al mocht de Commissie de maatregel treffen die zij voor ogen had, te weten dat de vastgestelde bedragen slechts voor een volledige werkweek golden en dat op gedeeltelijke werkweken evenredige verminderingen moesten worden toegepast, dan kon zij dat niet met terugwerkende kracht doen. In dit verband verwijst het Verenigd Koninkrijk naar 's Hofs rechtspraak betreffende de eerbiediging van het gewettigd vertrouwen, met name de arresten van 25 januari 1979 (zaak 98/78, Racke, Jurispr. 1979, blz. 69, en zaak 99/78, Decker, ibidem, blz. 101) en 30 september 1982 (zaak 114/81, Tunnel Refineries Ltd, Jurispr. 1982, blz. 3189).

Zowel uit de bewoordingen van de nota van de Commissie van 19 december 1984 als uit een vergelijking van de beschikkingen 84/429 en 83/621 blijkt, dat de regeling betreffende deeltijdbanen die de Commissie voor het begrotingsjaar 1984 wilde treffen, afweek van de vroegere praktijk en pas in de beschikking voor het begrotingsjaar 1985 voor het eerst was opgenomen. Het Verenigd Koninkrijk betoogt, dat in zijn aanvragen geen onderscheid was gemaakt tussen voltijd- en deeltijdbanen, en dat de betrokken regeling niet was toegepast op de in juli 1984 goedgekeurde aanvragen. Pas na de vergadering van het raadgevend comité (dat ter zake dus nooit is geraadpleegd) stelde de Commissie het probleem voor het eerst aan de orde. Tot december 1984 kwam de Commissie zelf niet tot een definitieve oplossing, en zelfs toen twijfelde zij nog over de toepassing daarvan.

Het Verenigd Koninkrijk betwist niet het beginsel van verminderingen voor deeltijdbanen, maar alleen de naar zijn mening onwettige manier waarop die verminderingen in 1984 zijn toegepast. Wel erkent het de wettigheid van de beschikking betreffende het begrotingsjaar 1985.

Ten slotte betwist het Verenigd Koninkrijk, dat zijn eigen houding de Commissie ertoe heeft gebracht, formeel vast te leggen hetgeen voorheen vanzelfsprekend werd geacht. Immers eerst in augustus 1984, toen het de beschikking van de Commissie van 23 juli 1984 ontving, dus na de vaststelling van beschikking 84/429, kreeg het kennis van de voorgenomen vermindering voor deeltijdbanen. Gegevens betreffende het aantal gewerkte uren waren nooit gebruikt om het steunbedrag te berekenen en de ESF-uitkeringen voor deeltijdbanen te verminderen. De Commissie heeft geen enkel voorbeeld van een vermindering op die basis gegeven en kan haar stelling dan ook niet bewijzen.

Volgens de *Commissie* is er geen sprake van terugwerkende kracht of aantasting van de

rechten en het gewettigd vertrouwen van het Verenigd Koninkrijk, aangezien de regeling voor deeltijdbanen helemaal niet nieuw was. Met betrekking tot de feiten betwist de Commissie de bewering, dat vóór de bestreden beschikking bij de berekening van het steunbedrag van het ESF nooit rekening zou zijn gehouden met het aantal gewerkte uren. Artikel 1, lid 2, van verordening nr. 3039/78 van de Raad (PB 1978, L 361, blz. 3), dat vergelijkbaar is met artikel 2 van bovenbedoelde verordening nr. 2950/83 van de Raad, is net als deze laatste bepaling steeds aldus uitgelegd, dat de steun in verhouding tot de gewerkte uren stond.

Zowel vóór 23 oktober 1983 als volgens het op 1 januari 1984 conform beschikking 83/673 van de Commissie ingevoerde nieuwe formulier diende in de bij het ESF ingediende aanvragen het aantal gewerkte uren te zijn vermeld. Volgens artikel 2 van beschikking 84/429, waarvan de betekenis volstrekt duidelijk is, moest een vermindering van 1/40 worden toegepast voor elk arbeidsuur onder de veertig uren per week, uitgaande van de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur in de Lid-Staten (veertig uren per week).

Met betrekking tot de verminderingen betoogt de Commissie dat, aangezien de aanvragen voor ESF-steun altijd groter zijn dan de beschikbare middelen, zij een prioriteitenlijst moest opstellen. Op grond van beschikking 83/516 zijn op dit ogenblik 75% van de inkomsten van het ESF gereserveerd voor programma's voor jongeren onder de 25 jaar. De noodzaak om een beperkt bedrag zo efficiënt mogelijk te besteden, dwong de Commissie ertoe, de steun voor deeltijdbanen te verminderen.

Anders dan het Verenigd Koninkrijk beweert, staat de steun van het ESF niet automatisch in verhouding tot de financiële bijdrage van de nationale autoriteiten. De Commissie heeft een zekere discretionaire bevoegdheid ten aanzien van het beheer van het ESF. Voor bestaande projecten wordt onmiddellijk na indiening van de aanvraag een voorschot van 50% uitgekeerd, terwijl het saldo eerst wordt betaald na ontvangst van een definitieve betalingsaanvraag, die volgens artikel 5, lid 4, van verordening nr. 2950/83 een gedetailleerd verslag van betrokken actie moet omvatten. Bijgevolg kan het juiste bedrag van de in aanmerking komende uitgaven eerst worden berekend na ontvangst van dit verslag (waarin het totale aantal werkelijk gewerkte uren is vermeld). Vóór die berekening had de Britse regering geen grondige reden om aan te nemen, dat haar uiteindelijk een bepaald bedrag zou worden betaald.

In het bijzonder betwist de Commissie de bewering van het Verenigd Koninkrijk, dat bij de gewraakte beschikking een geheel nieuwe regeling voor deeltijdbanen is ingevoerd. In de aanvraagformulieren voor ESF-steun, daaronder begrepen de formulieren van beschikking 84/673 voor het begrotingsjaar 1984, is vermelding van het aantal gewerkte uren steeds verplicht geweest. Door in beschikking C(84) 1076 haar voornemen kenbaar te maken om bij de betaling verminderingen toe te passen en door die beschikking te vervangen door de bestreden beschikking, heeft zij enkel haar vroegere praktijk voortgezet. De bepaling van beschikking 84/429 waarin voor de eerste maal uitdrukkelijk de regel van de evenredige vermindering voor deeltijdbanen was neergelegd, was niet bedoeld om een wijziging ten gronde aan te brengen, maar uitsluitend om eventuele, door de houding van het Verenigd Koninkrijk veroorzaakte twijfel weg te nemen.

Tot staving van haar uitlegging wijst de Commissie voorts op de omstandigheid, dat ingevolge artikel 2, lid 1, van verordening nr. 2950/83 de steun van het ESF een forfaitair percentage van het gemiddelde brutosalaris van de industriearbeiders van de betrokken Lid-Staat bedraagt. Met die berekeningswijze heeft de Raad het bedrag willen koppelen aan de werkelijke inkomsten, die in verhouding staan tot het aantal gewerkte uren. Volgens haar houdt de berekeningswijze in, dat het gemiddelde weekloon wordt verkregen door het gemiddelde bruto-uurloon in elke Lid-Staat te vermenigvuldigen met de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur (tabel in bijlage 2 bij het verweerschrift en de uitleg in bijlage bij de dupliek). Aangezien de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur in de Lid-Staten ongeveer veertig uren bedraagt, is dit cijfer gebruikt bij de berekening van de pro-ratabetalingen. Van die berekeningswijze was het Verenigd Koninkrijk in ieder geval op de hoogte in september 1983, toen het het werkdocument van de Commissie van 26 september 1983 (bijlage 2 bij het verweerschrift) ontving. Het heeft deze methode noch de berekeningen van de Commissie voor 1984 en 1985, zoals neergelegd in de beschikkingen 83/621 en 84/429, betwist. Bijgevolg kan het thans niet beweren, dat het aantal gewerkte uren irrelevant is voor de berekening van de ESF-steun.

De nota van de Commissie van 19 december 1984 was bedoeld om de strekking van de bestreden beschikking aan te geven en haar vroegere praktijk te bevestigen. In beschikking C(84) 1076 van 23 juli 1984 paste zij weliswaar geen verminderingen toe, doch deelde zij duidelijk mee, dat die bij de betaling zouden worden toegepast. Wat de nota van 21 december 1984 aangaat, hebben de overige Lid-Staten er inmiddels een exemplaar van aangevraagd. Eerst recentelijk zijn de Lid-Staten bij het ESF programma's betreffende deeltijdbanen gaan indienen. Dat verklaart ook, waarom zij niet veel voorbeelden van de toepassing van de pro-rataregel kan geven. (In de bijlage bij de dupliek wordt in detail ingegaan op het in het verweerschrift gegeven voorbeeld.)

2. *Schending van het rechtszekerheidbeginsel*

Volgens het *Verenigd Koninkrijk* heeft de Commissie met de regeling voor deeltijdbanen het rechtszekerheidsbeginsel geschonden, omdat de Lid-Staten onmogelijk de omvang van hun rechten op ESF-steun konden voorzien. Die onzekerheid is blijven duren tot in januari 1985, dus na de uiterste datum voor indiening van de aanvragen voor 1985.

In de rechtspraak van het Hof wordt aan het beginsel van rechtszekerheid in het kader van acties van het ESF groot belang gehecht, in het bijzonder wanneer een maatregel voor een Lid-Staat kan uitlopen op het verlies van financiële steun waarop hij aanspraak kan maken (arrest van 26 mei 1982, zaak 44/81, Bondsrepubliek Duitsland en Bundesanstalt für Arbeit, Jurispr. 1982, blz. 1855, r. o. 16).

Omtrent het daadwerkelijk toe te kennen bedrag is enige onzekerheid weliswaar onvermijdelijk, maar zulks is ontoelaatbaar voor wat betreft de regels inzake het beheer van het ESF. Op dat gebied heeft de Com-

missie immers geen enkele beoordelingsvrijheid.

De *Commissie* ontkent, dat door toepassing van de betrokken regeling het beginsel van rechtszekerheid is geschonden. In de eerste plaats brengt de litigieuze beschikking, gelet op de vroegere uitlegging, geen enkele fundamentele wijziging teweeg. Voorts kan vóór de definitieve goedkeuring van een bepaald bedrag onmogelijk zekerheid bestaan omtrent de hoogte van de ESF-steun. Die goedkeuring hangt niet af van een nationaal quotastelsel, maar van een aantal elementen die de aanvragende Lid-Staat niet kan voorzien.

In bovenbedoelde zaak 44/81 had de Commissie een verzoek om betaling afgewezen dat te laat was ingediend, hoewel de aanvraag om bijstand zelf was goedgekeurd. In casu kon noch de beschikking van 23 juli 1984 noch die van 19 december daaraanvolgend een dergelijke verwachting wekken, omdat in geen van beide het gevraagde bedrag geheel was goedgekeurd. De evenredige verminderingen waren in de litigieuze beschikking zelf aangekondigd en niet nadien. Voorts was de toe te passen methode reeds duidelijk meegedeeld in beschikking C(84) 1076, die niet op grond van artikel 173 EEG-Verdrag is bestreden. Onder die omstandigheden heeft de onzekerheid (zo die er al was) niet tot in 1985 kunnen voortduren.

3. *Schending van het beginsel van bescherming van het gewettigd vertrouwen*

Het *Verenigd Koninkrijk* betoogt, dat de door de Commissie vastgestelde regeling en de wijze waarop deze tot stand is gekomen en toegepast (met inbegrip van de doorgevoerde verminderingen), bovendien in strijd zijn met het vertrouwensbeginsel. Aanvragers hebben recht op steun van het ESF voor in aanmerking komende projecten die als prioritair zijn bestempeld. De Commissie heeft derhalve geen beoordelingsvrijheid op grond waarvan zij aanvragen die aan de gestelde criteria voldoen, kan afwijzen. Indien de beschikbare middelen ontoereikend zijn, moet de Commissie eerst de prioritaire aanvragen goedkeuren en dan volgens de voorgeschreven formules de nodige verminderingen toepassen.

De *Commissie* erkent, dat er een gewettigd vertrouwen kan bestaan dat steun van het ESF zal worden verleend, maar dat een aanvrager er niet van uit mag gaan, dat alle door hem gevraagde steun zal worden toegekend. Het staat aan de Commissie om de beschikbare middelen toe te kennen en daarbij in voorkomend geval verminderingen toe te passen op bepaalde projecten en niet op andere, een en ander overeenkomstig de op grond van beschikking 83/516 van de Raad bekendgemaakte „richtsnoeren".

4. *Niet-raadpleging van het raadgevend comité*

Het *Verenigd Koninkrijk* betoogt, dat de Commissie heeft nagelaten het bij artikel 124 EEG-Verdrag ingestelde raadgevend comité van het ESF te raadplegen, hetgeen in strijd is met artikel 1, lid 1, van beschikking 83/517 van de Raad van 17 oktober 1983 inzake het statuut van het comité van het Europees Sociaal Fonds (PB 1983, L 289, blz. 42). De Commissie heeft het raadgevend comité weliswaar geraadpleegd voor het begrotingsjaar 1984, maar nooit over de regeling inzake deeltijdbanen, noch voor 1984 noch voor 1985. Geen van de betrokken beschikkingen van de Commissie maakt gewag van die raadpleging. De nietnaleving van die verplichting levert volgens de rechtspraak van het Hof schending van een vormvoorschrift op (zie laatstelijk: ar-

resten van 29 oktober 1980, gevoegde zaken 138/79, Roquette, Jurispr. 1980, blz. 3333, en 139/79, Maïzena, ibidem, blz. 3393).

De *Commissie* betoogt, dat zij het comité heeft geraadpleegd over de door haar geplande beschikkingen voor 1984, doch erkent dat zij over de litigieuze regeling niet uitdrukkelijk om advies heeft verzocht. Zij was daartoe niet verplicht, omdat het comité goed vertrouwd was met de berekeningswijze op basis van een bepaald aantal uren per week, die ook in het verleden was gebruikt. Voorts behoeft zij geen rekening te houden met alle aanbevelingen van het comité en hoeft zij dit laatste niet opnieuw te raadplegen na wijziging van een ontwerpbeschikking waarover het reeds zijn advies heeft gegeven.

5. *Schending van wezenlijke vormvoorschriften*

Dienaangaande merkt het *Verenigd Koninkrijk* slechts op, dat de beschikkingen van de Commissie niet voldoen aan de vormvoorschriften en derhalve geen rechtsgevolgen kunnen hebben. De bij de litigieuze beschikking opgelegde verminderingen hebben derhalve geen geldige rechtsgrondslag.

De *Commissie* wijst dit argument af met het betoog, dat de litigieuze beschikking aan alle relevante vormvoorschriften voldoet. De nota's van 19 en 21 december 1984 waren uitsluitend bedoeld om de adressaten in kennis te stellen van het standpunt van de Commissie over de in de litigieuze beschikking voorziene verminderingen voor deeltijdbanen.

6. *Onjuiste toepassing van het recht*

Het *Verenigd Koninkrijk* betoogt voorts, dat de verminderingen op basis van de litigieuze beschikking zich niet verdragen met de bewoordingen van de bijlage bij die beschikking betreffende deeltijdbanen.

Volgens de *Commissie* zijn de verminderingen het resultaat van een berekening op basis van het aantal daadwerkelijk gewerkte uren, zoals meegedeeld door de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk, omgezet in werkweken (op basis van veertig uren per week).

7. *Onvoldoende motivering*

Ten slotte, aldus het *Verenigd Koninkrijk*, zijn de beschikkingen van de Commissie inzake deeltijdbanen niet of onvoldoende met redenen omkleed, hetgeen in strijd is met artikel 190 EEG-Verdrag.

De *Commissie* brengt daartegen in, dat de berekening van de verminderingen in de litigieuze beschikking duidelijk was aangegeven. Met name waren gegronde redenen vermeld voor de vermindering die het gevolg was van het feit dat een gedeelte van het MSC-programma niet in aanmerking kwam. Bijgevolg wijst zij ook dit laatste argument van het Verenigd Koninkrijk af.

IV — Antwoorden op de vragen van het Hof

Het Hof heeft de Commissie verzocht, een gedetailleerd overzicht te produceren van de gevallen waarin de pro-rataregel is toegepast op steun voor deeltijdbanen, en toe te lichten hoe zij ter zake vóór de bestreden beschikking optrad.

In haar antwoord beschrijft de *Commissie* twee dossiers betreffende aanvragen van het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland voor het begrotingsjaar 1984, alsmede twee andere gevallen die minder duidelijk leken. Met betrekking tot haar praktijk inzake deeltijdbanen vóór de vaststelling van de betwiste beschikking, geeft de Commissie toe, dat zij drie gevallen heeft ontdekt waarin de geplande projecten deeltijdbanen betroffen en waarin zij geen verminderingen heeft toegepast. De Commissie erkent dus dat, bij gebreke van enig tegenbewijs, verzoeker terecht stelt, dat vóór 1984 geen specifieke verminderingen voor deeltijdbanen werden toegepast. Daarentegen blijft zij bij haar andere argumenten die geen betrekking hebben op het verleden.

Het Hof heeft het Verenigd Koninkrijk verzocht, zijn mening kenbaar te maken over het belang van het door de Commissie gemaakte onderscheid tussen de verschillende fasen in de besluitvorming voor steun van het ESF — dat wil zeggen de vaststelling van het steunbedrag voor de Lid-Staten en de definitieve goedkeuring — voor de toepassing van het beginsel van non-retroactiviteit, het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel.

In zijn antwoord stelt het *Verenigd Koninkrijk*, dat het bestaan van verschillende fasen in de besluitvorming het belang van de betrokken rechtsbeginselen nog versterkt. Indien een Lid-Staat voor in aanmerking komende en prioritaire projecten een aanvraag indient, mag hij erop vertrouwen dat hij steun van het ESF zal verkrijgen op basis van de vastgestelde regels en onder het enige voorbehoud van verminderingen overeenkomstig bestaande richtsnoeren. In casu heeft de Commissie het raadgevend comité van het ESF op 22 juni 1984 voorgesteld, het gehele bedrag te storten. Eerst na de vergadering van het comité heeft de Commissie tot verminderingen besloten; dit is de reden waarom in de beschikking van 23 juli 1984 werd bepaald, dat de verminderingen bij de betaling zouden worden toegepast. Hieruit blijkt duidelijk, dat de beslissing om verminderingen toe te passen, tussen juni en juli 1984 is genomen en dat het niet ging om een regeling die het gevolg was van een of ander uitdrukkelijk of stilzwijgend precedent, maar om een nieuwe regeling.

Het Hof heeft het Verenigd Koninkrijk verzocht, zijn beleid inzake de berekening van nationale en lokale steun voor deeltijdbanen toe te lichten, meer in het bijzonder of de Britse autoriteiten daarbij al dan niet een pro-rataregel toepassen.

Op die vraag antwoordt het *Verenigd Koninkrijk*, dat op zijn grondgebied voor dergelijke programma's geen algemene regels gelden en dat de praktijk per programma aanzienlijk verschilt. In het onderhavige MSC Community Programme is het bedrag van de salarissteun forfaitair op 67 UKL per week vastgesteld. Dit bedrag wordt uitgekeerd aan de stagemeester die het programma uitvoert, voor iedere persoon die hij tewerkstelt, ongeacht het aantal gewerkte uren. Aangezien de stagemeester evenwel het normale salaris voor de betrokken baan dient te betalen, kan het bedrag van de steun bepalend zijn voor het aantal gewerkte uren. Derhalve is veeleer het bedrag van de steun bepalend voor het aantal gewerkte uren dan omgekeerd. In andere programma's is de steun gelijk aan een be-

paald percentage van het door de werkgever betaalde salaris, ongeacht het gewerkte aantal uren, ofschoon uiteraard het aantal werkuren een factor is die van belang is voor het bedrag van het salaris.

V — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting heeft de Commissie, zoals zij reeds in haar antwoord op 's Hofs vragen had aangekondigd, haar eerste middel laten vallen en erkend, dat vóór 1984 geen specifieke verminderingen voor deeltijdbanen werden toegepast. Beide partijen hebben hun schriftelijke opmerkingen toegelicht. In antwoord op een vraag van het Hof heeft de Commissie gepreciseerd, dat zij zich eind 1983 bewust was van de mogelijkheid van specifieke verminderingen voor deeltijdbanen, doch aarzelde om daartoe over te gaan.

K. Bahlmann
rechter-rapporteur